

У. Ю. Безкоровайна,
аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування,
Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії
державного управління при Президентові України

СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МЕДСЕСТРИНСТВА В УКРАЇНІ

Yu. Bezkorovayna,
graduate student of public administration and local government, Lviv Regional Institute
of Public Administration National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

SYSTEM OF GOVERNMENT IN UKRAINE NURSING

У статті визначено поняття "медсестринство". Проведено ґрунтовне дослідження системи державного управління медсестринства в Україні, на основі чого побудовано власний механізм. Крім цього, розроблено та запропоновано модель державного управління медсестринства в Україні та проаналізовано її нормативно-правове забезпечення.

The article defines the concept of nursing. A thorough study of public administration Nursing in Ukraine, which is built on the basis of its own mechanism. In addition, the developed and the model of governance of nursing in Ukraine and analyzes of regulatory support.

Ключові слова: медсестринство, державне управління, регулювання, контроль, якість, медична сестра.

Key words: nursing, public administration, management, control, quality, nurse.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сьогоднішній день, в умовах соціально-політичної ситуації, коли в країні ведеться війна, важлива роль приділяється рівню здоров'я громадян України. Саме тому ця багатоаспектна проблема національної системи охорони здоров'я, її ефективна організація, функціонування та державне регулювання привертає увагу багатьох науковців. Зокрема одним із пріоритетних завдань системи охорони здоров'я є державне управління найчисленнішої ланки медичного персоналу — медичних сестер. Адже високий професіоналізм і раціональне використання сестринських кадрів сприяє значному покращенню якості, доступності та підвищенню економічності надання медичної допомоги населенню, ефективному використанню ресурсів в охороні здоров'я й профілактиці захворювань.

Актуальності набуває дослідження сучасного стану державного управління медсестринства в Україні та розроблення шляхів перспективного розвитку. Важливість та необхідність дослідження даної тематики полягає в тому, що відбувається активне формування нормативно-правової бази в сфері медицини та необхідність прискорення адаптації українського законодавства до європейських норм.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема державного управління медсестринства висвітлена в працях провідних відомих науковців таких, як: М.В. Банчук, О.П. Волосовець, Т.І. Чернишенко, О.М. Біловол, Н.Є. Дуб, М.Б. Шегедин, Н.О. Мудрик та інші

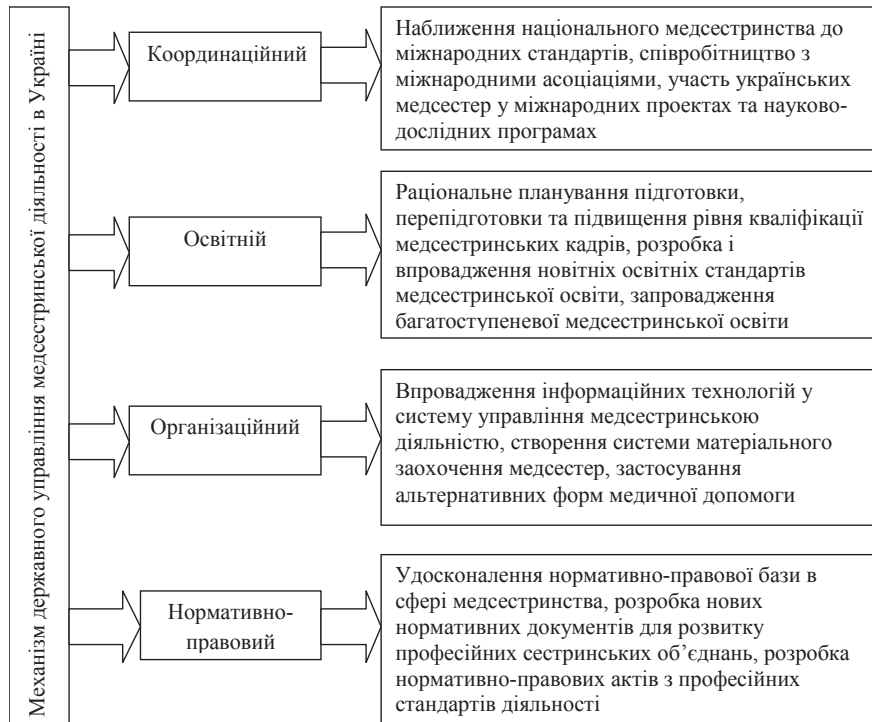


Рис. 1. Механізм державного управління медсестринської діяльності в Україні

Однак, не применшуючи вагомості внеску вказаних учених і незважаючи на широкий спектр їх досліджень, на сьогодні потребує більш детального дослідження проблема державного управління системою розвитку та реформування медсестринства в Україні.

Таким чином, актуальність дослідження визначається об'єктивною потребою в реформуванні медичної галузі в Україні та недостатньою розробленістю проблематики державного управління національною системою розвитку та реформування медсестринства.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження сучасного стану державного управління медсестринства в Україні та розроблення шляхів перспективного розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Медичні сестри як в Україні, так і в зарубіжних країнах — це найбільша та найпоширеніша категорія працівників сфери медицини. Сьогодні в медичній галузі України працює близько 1 мільйона 58 тисяч працівників, із них — 435,7 тисяч осіб середнього медичного персоналу, з них 300,9 тис. (69,1%) — медичних сестер, а це 45,8 % від усіх зайнятих в охороні здоров'я. В Європі їх кількість сягає близько 5 млн. Саме тому без державного регулювання та реформування медсестринства будь-які позитивні зміни в сфері медицини неможливі.

Сестринська справа (медсестринство) за означенням ВООЗ — це "складова частина системи охорони здоров'я, яка спрямована на вирішення проблем індивідуального та громадського здоров'я населення в мінливих умовах навколишнього середовища" [6, с. 52]. Вона відіграє важливу роль у реалізації соціальних, психо-

логічних, духовних заходів, спрямованих на поліпшення якості здоров'я та життя пацієнтів.

На сьогодні актуальності набуває проблема державного управління медсестринської діяльності в Україні. Саме роль держави відіграє неабияку роль в формуванні та розвитку медсестринства. Варто зауважити, що важливим етапом в розвитку медсестринства стало створення Асоціації медичних сестер України, яка налічує близько 80 000 медичних сестер. Створена Асоціація бере активну участь в процесі формування законодавчо-нормативної системи в сфері охорони здоров'я.

Державне управління медсестринства включає в себе контроль якості медичної допомоги. У зв'язку із цим Наказом МОЗ України № 752 від 28.09.2012 р. затверджено "Порядок контролю якості медичної допомоги", основною метою якого є впровадження та організації роботи щодо управління якістю медичної допомоги. Відповідно до цього документу, якість медичної допомоги — це надання медичної допомоги та проведення інших заходів щодо організації надання закладами охорони здоров'я медичної допомоги відповідно до стандартів у сфері охорони здоров'я [7, с. 1].

До шляхів контролю якості надання медичної допомоги можемо віднести:

- самооцінка медсестринства;
- експертна оцінка;
- аудит;
- атестація медсестер відповідно до вітчизняного та міжнародного законодавства.

Контроль за якістю роботи медичних сестер здійснюється за такими складовими:

- організація надання медичної допомоги;
- результати медичної допомоги;
- дотримання медичними сестрами обов'язків та професійної етики;
- відгуки пацієнтів.

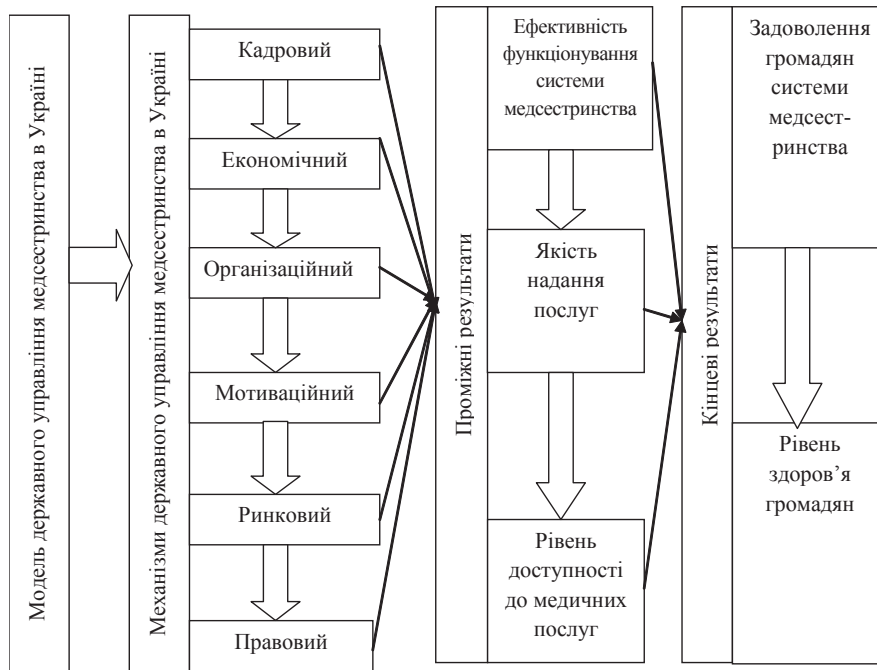


Рис. 2. Модель державного управління медсестринства в Україні

Зауважимо, що в системі державного управління медсестринством вагому роль відіграло створення Координаційної Ради з питань розвитку медсестринства, основною ціллю якої є визначення пріоритетів в розвитку медсестринства в контексті реформування галузі охорони здоров'я. Так, Радою подано на розгляд до парламенту такі документи, які містять нові погляди на розвиток медсестринства в Україні, як: Закон про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування, Закон про права медичного працівника та пацієнтів та Медичний Кодекс.

Система державного управління медсестринства включає в себе заходи з реформування як практики розвитку медсестринства, так і її наукового осмислення. Основною ціллю державного управління є реформування медсестринства, як автономної галузі системи охорони здоров'я яка включає в себе як практичну діяльність медичної сестри, так і медсестринську освіту.

На нашу думку, державне управління медсестринства — це узагальнена та систематизована діяльність державних та приватних медичних установ, спрямованих на врегулювання проблем медсестринства за допомогою реалізації відповідних державних нормативно-правових актів з метою забезпечення належного рівня якості надання медичної допомоги.

Механізм державного управління медсестринської діяльності в Україні представлений на рисунку 1 [2, с. 4].

Державне управління медсестринством здійснюється на основі вітчизняної та міжнародної нормативно-правової бази.

Основу державної політики реформування медсестринства становлять відповідні статті Конституції України (ст. 27, 28; 43; 46; 49, 50 та інші), а також скоординований з ними Указ Президента України "Про Концепцію розвитку охорони здоров'я населення України" № 1313/2000 від 07. 12.2000 р., де визначено шляхи роз-

витку охорони здоров'я. Зокрема у затвердженій Указом Концепції охорони здоров'я населення України, що спрямована на реалізацію положень Конституції України та Законів України щодо забезпечення доступної кваліфікованої медичної допомоги кожному громадянину України, на затвердження нових ефективних механізмів фінансування та управління у сфері охорони здоров'я, передбачено реорганізацію системи управління у сфері охорони здоров'я [8, с. 1].

Важливим дороговказом у реформуванні медсестринства потрібно вважати "Етичний кодекс професійної етики Міжнародної Ради медсестер" (07.05.2007 р.), де визначено основні обов'язки медичних сестер та правила їх поведінки. Зокрема, Кодекс визначає чотири основні обов'язки: збереження здоров'я, запобігання захворюванням, відновлення здоров'я та полегшення страждань, що засновані на повазі до життя, гідності і прав людини [1, с. 20].

Модель державного управління медсестринства в Україні наведена на рисунку 2.

У системі державного управління медсестринства першочергове завдання полягає у вдосконаленні нормативно-правової бази, приведення чинного законодавства до міжнародних норм та стандартів. Для ефективного управління медсестринською діяльністю, держава повинна враховувати міжнародний досвід.

Державне управління медсестринством може ґрунтуватись на такій міжнародній нормативно-правовій базі:

- Віденська декларація з сестринської справи (Відень, 1988);
- Резолюція Асамблеї ВООЗ 42.27 42 Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я (1989 р.);
- Резолюція Асамблеї ВООЗ 36.11 36 сесії ВООЗ (1983 р.);
- Резолюція ВНА 54.12 54 сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я (2001 р.) та інші [3, с. 4].

Варто зауважити, що на сьогоднішній день стан нормативно-правової бази з регулювання та управління медсестринством не є досконалим і потребує допрацювання.

Крім нормативно-правової бази, державне управління медсестринством включає в себе реформування медичної освіти. Саме держава повинна забезпечити надання ефективної освіти майбутнім медичним сестрам, адже якісна освіта є підґрунтям в розвитку медсестринства в Україні. Вітчизняна медична освіта повинна ґрунтуватися на європейських стандартах, де медична сестра відіграє особливо важливу роль, а не просто помічник лікаря, як це є в Україні.

Вагоме місце в системі державного управління медсестринства належить інноваційно-технологічному забезпеченні галузі, адже на сьогоднішній день технології, які необхідні для ефективної роботи медичної сестри, перебувають в край занедбаному стані.

Державне управління медсестринством не можливе без врахування результатів практичного досвіду і напрацьованих на його основі рекомендацій органам державного управління.

На нашу думку, ефективне державне управління медсестринства можливе лише при здійсненні заходів стосовно міжнародного співробітництва в медсестринській справі та взаємодії з Міжнародною Радою медичних сестер. Необхідною умовою є запровадження системи стандартизації в охороні здоров'я. На сьогодні у зв'язку із розвитком менеджменту, важливим є професійна підготовка медичних кадрів у сфері управління.

Саме такі етапи в державному управлінні медсестринства призведуть до вдосконалення діяльності медичних сестер та ефективності медичного обслуговування.

ВИСНОВКИ

Із вищесказаного можемо зробити висновок, що вітчизняна система державного управління в медсестринстві ґрунтується і обмежується тільки на законотворчому рівні. Однак на сьогодні роль держави в медицині потребує кардинальних змін. Держава повинна бути гарантом і захисником прав та інтересів кожної людини.

Механізм державного управління в медсестринстві являє собою складну проблему, яка потребує комплексного розв'язання та дослідження. Це сприятиме послідовному вирішенню цілої низки специфічних завдань. Тільки комплексне впровадження та використання запропонованих етапів державного управління в медсестринстві забезпечить ефективний її розвиток та вдосконалення.

Література:

1. Банчук М.В. Стратегія розвитку та реформування медсестринства в Україні / М.В. Банчук, О.П. Воловцев, Т. І. Чернишенко // Український науково-практичний журнал // Магістр медсестринства. — Житомир: Полісся. — 2008. — Вип. 1. — С. 18—21.
2. Біловол О.М. Стратегія розвитку та реформування медсестринства в Україні / О.М. Біловол // Буковинський медичний вісник [Текст]: наук.-практ. журн. — Спецвип. / За ред. Т. М. Бойчука (гол. ред.) [та ін.]. — Чернівці: БДМУ, 2007. — С. 3—7.

3. Дуб Н.Є. Механізми державного управління реформуванням медсестринства в системі охорони здоров'я України: автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Н.Є. Дуб. — Львів, 2011. — 20 с.

4. Резолюція Асамблеї ВООЗ 36.11 36 сесії ВООЗ (1983) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.who.dk/document/e71523R.pdf>

5. Резолюція Асамблеї ВООЗ 42.27 42 сесії ВООЗ (1989) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.who.dk/document/e71523R.pdf>

6. Роль сестринського (акушерського) персоналу в реалізації стратегії досягнення здоров'я для всіх / Матеріали 36 сесії Всемирної Асамблеї здравоохранения. — 13 мая 1983 г. — 52 с.

7. Наказ Президента України "Про порядок контролю якості медичної допомоги" 28 вересня 2012 р. № 752 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1996-12>

8. Указ Президента України "Про Концепцію розвитку охорони здоров'я населення України" від 07.12.2000 р № 1313/2000 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1313/2000>

9. Шегедин М.Б. Історія медицини та медсестринства / М.Б. Шегедин, Н.О. Мудрик. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. — 323 с.

References:

1. Banchuk, M.V. Volosovets', O.P. and Chernyshenko T.I. (2008), "Strategy development and reform of nursing in Ukraine", *Ukrains'kyj naukovo-praktychnyj zhurnal // Mahistr medsestrynstva*, vol. 1, pp. 18—21.
2. Bilovol, O. M. (2007), "Strategy development and reform of nursing in Ukraine", *Bukovyns'kyj medychnyj visnyk*, pp. 3—7.
3. Dub, N. Ye. (2011), "Mechanisms of governance reform of nursing in health care Ukraine", *Abstract of Ph.D. dissertation, Governance, Lviv, Ukraina*.
4. VOOZ (1983), "Resolution of the Assembly of WHO 36.11 36", available at: <http://www.who.dk/document/e71523R.pdf> (Accessed 20 February 2016).
5. VOOZ (1989), "Resolution of the Assembly of WHO 42.27 42", available at: <http://www.who.dk/document/e71523R.pdf> (Accessed 20 February 2016).
6. World Health Assembly (1983), "Rol' sestryns'koho (akushers'koho) personala v reyalizatsiyi statehyy dosty-zhenyia zdorov'ia dlia vseh. Materialy 36 sesii Vsesvitn'oi Asamblei okhorony zdorovia" [Role sestrynskoho (obstetric) Implementation of personnel in the health strategy achievements for vseh. Articles 36 of the World Health Assembly].
7. Order of President of Ukraine (2012), "On the procedure for monitoring the quality of care", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1996-12> (Accessed 22 February 2016).
8. Decree of the President of Ukraine (2000), "On the Concept of Health Care Development Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1313/2000> (Accessed 22 February 2016).
9. Shehedyn, M. B. and Mudryk, N. O. (2003), *Istoriia medytsyny ta medsestrynstva [History of Medicine and Nursing]*, *Ukrmedknyha, Ternopil', Ukraina*.
Стаття надійшла до редакції 15.03.2016 р.